

Борисова Тетяна

ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ЦІЛЬОВОЇ АУДИТОРІЇ ДЛЯ СОЦІАЛЬНИХ ЖУРНАЛІСТІВ (НА ПРИКЛАДІ НУО З ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ)

Неврегульована міграція як фактор ризику потрапляння до ситуації торгівлі людьми є проблемою, яку намагається вирішити світове співтовариство разом із урядами та неурядовими організаціями (НУО) країн походження жертв торгівлі, які, на жаль, очолює Україна [1; 2]. Варто зазначити, що сумарний прибуток від торгівлі людьми в світі становить щорічно 32 млрд. дол. США [3], займаючи друге місце серед нелегальних сфер бізнесу після продажу наркотиків, що є викликом міжнародній спільноті. Саме тому обґрунтування вибору експертів для маркетингового дослідження для НУО, котрі спеціалізуються на протидії торгівлі людьми, та соціальних журналістів є актуальним завданням.

Інтерв'юерами виступили працівники громадської організації «ТМЖК «Відродження нації»» у квітні 2014 року, опрацювання анкет та підготовку аналітичного звіту здійснене автором. Метою дослідження було оцінити спроможність виступити експертами різних груп опитуваних (професіоналів, фахівців та звичайних громадян) Тернопільської області. Дослідження мало за мету отримати відповіді на такі питання:

1. Яку інформацію слід поширювати для запобігання торгівлі людьми?
2. Серед яких категорій населення найбільш доцільно поширювати цю інформацію?
3. Якими є найбільш ефективні канали комунікації?

Опитування проводилось методом анкетування, анкета містила 17 запитань. Вибірка сформована методом квот, склала 60 осіб, по 20 осіб у трьох групах: група 1 «звичайні люди», група 2 «фахівці, які безпосередньо працюють із потерпілими від торгівлі людьми» (*тут - фахівці*), група 3 «працівники органів влади, що дотичні до протидії торгівлі людьми» (*тут - професіонали*). Було отримано 58 заповнених анкет, 2 анкети не повернули. Нами були визначені три категорії індикаторів для операціоналізації та виміру в межах даного дослідження: індикатори обізнаності, індикатор готовності допомогти, індикатори комунікації.

Нами були визначені три категорії індикаторів для операціоналізації та виміру в межах даного дослідження:

- індикатори обізнаності;
- індикатор готовності допомогти;

– індикатори комунікації.

1. Індикатори обізнаності є наступними:

1.1. Індикатор А: «Рівень обізнаності населення з різними формами торгівлі людьми». За даним індикатором обізнаними вважаються люди, яким відомо про те, що:

– такі форми торгівлі людьми, як «продаж чи втягнення людей у примусову працю (на будівництві, у домашньому господарстві, будь-якій іншій сфері), коли людина з якихось причин не може відмовитися працювати»; «продаж чи втягнення людей у сексуальне рабство»; «продаж, передача чи втягнення дітей до примусового заняття жебрацтвом, використання в порнобізнесі, інших комерційних цілях» та/або «незаконне усиновлення (удочеріння) дітей для їх подальшої експлуатації» мають місце як закордоном, так і в Україні;

– в ситуацію «продажу чи втягнення людей у примусову працю (на будівництві, у домашньому господарстві, будь-якій іншій сфері), коли людина з якихось причин не може відмовитися працювати» можуть потрапити людина будь-якої статі та вікової категорії.

1.2. Індикатор Б: «Думка респондентів щодо основних причин торгівлі людьми». За даним індикатором обізнаними вважаються люди, яким відомо про те, що люди стають жертвами торгівлі людьми через нелегальне працевлаштування закордоном, нелегальне працевлаштування в Україні, борги та продаж з боку родичів і друзів.

1.3. Індикатор В: «Рівень обізнаності із способами захистити себе від потрапляння в торгівлю людьми». За даним індикатором обізнаними вважаються люди, яким відомо про наступні способи захисту від торгівлі людьми:

– працювати за кордоном тільки за офіційно оформленим договором;

– працевлаштовуватися за кордоном тільки через фірми, що мають відповідну ліцензію;

– при закордонних поїздках нікому не віддавати закордонний паспорт;

– при закордонних поїздках мати при собі телефони посольства або консульського представництва в Україні, а також місцевої поліції та/або організацій, що допомагають жертвам торгівлі людьми;

– при будь-яких поїздках залишати родичам чи друзям контактну інформацію, домовитись про час підтримання телефонного контакту та кодові слова, за якими вони б зрозуміли, що вам загрожує небезпека;

– при поїздках в межах України мати при собі телефони організацій, що допомагають жертвам торгівлі людьми.

2. Індикатор готовності допомогти:

Індикатор А «Здатність постраждалих ідентифікувати себе як жертву торгівлі людьми самостійно»;

Індикатор Б «Основні причини небажання постраждалих від торгівлі людьми розкривати обставини свого життя»;

Індикатор В. «Наслідки для суспільства, які викликає проблема торгівлі людьми»;

Індикатор Г. «Поінформованість про першочергові потреби постраждалих від торгівлі людьми та установи, що їх можуть надати».

3. Індикатор комунікації:

Індикатор А. «Які стереотипи поширені серед групи респондентів, пов'язані із проблемою торгівлі людьми»;

Індикатор Б. «Які джерела інформації про проблему торгівлі людьми».

На запитання 1 «Чи чули Ви про проблему торгівлі людьми» всі опитані фахівці та пересічні громадяни відповіли «Так», серед респондентів-професіоналів одна особа відповіла «Ні».

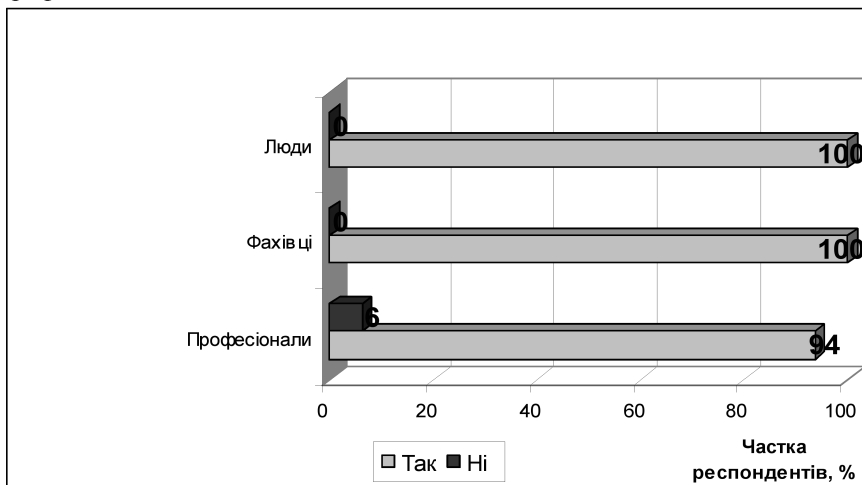

Рис. 1. Розподіл відповідей респондентів на запитання «Чи чули Ви про проблему торгівлі людьми?»

Таким чином, бачимо, що всі групи опитуваних дуже добре ознайомлені із проблемою торгівлі людьми.

На запитання 2 «На Вашу думку, постраждали від торгівлі людьми, це жінки, чоловіки чи діти» відповіді розподілились таким чином:

1) Професіонали: «жінки» - 94%, «чоловіки» - 63%, «діти» - 63% респондентів;

2) Фахівці: «жінки» - 100%, «чоловіки» - 100%, «діти» - 95% респондентів;

3) Звичайні люди: «жінки» - 95%, «чоловіки» - 30%, «діти» - 30% респондентів.

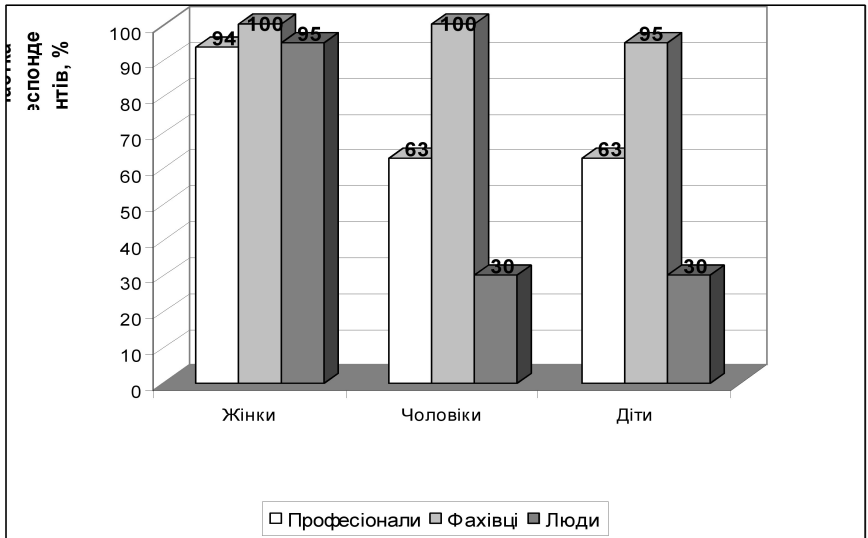

Рис. 2. Розподіл відповідей респондентів на запитання «На Вашу думку, постраждали від торгівлі людьми, це ...»

Отже, бачимо, що пересічні громадяни не сприймають дітей та чоловіків як потенційних постраждалих від торгівлі людьми, що є негативним моментом. Разом з тим викликає занепокоєння, що респонденти-професіонали теж недостатньо розглядають ці ж групи як такі, що можуть потрапити до ситуації торгівлі людьми.

На запитання 3 стосовно віку постраждалих від торгівлі людьми респонденти відповіли так:

1) Професіонали: «молодші 18 років» - 69%, «18-25 років» - 88%, «25-40 років» - 50%, «40-55 років» - 31%, «55 років і більше» - 13% респондентів;

2) Фахівці: «молодші 18 років» - 85%, «18-25 років» - 85%, «25-40 років» - 95%, «40-55 років» - 70%, «55 років і більше» - 60% респондентів;

3) Звичайні люди: «молодші 18 років» - 40%, «18-25 років» - 90%, «25-40 років» - 35%, «40-55 років» - 15%, «55 років і більше» - 10% респондентів.

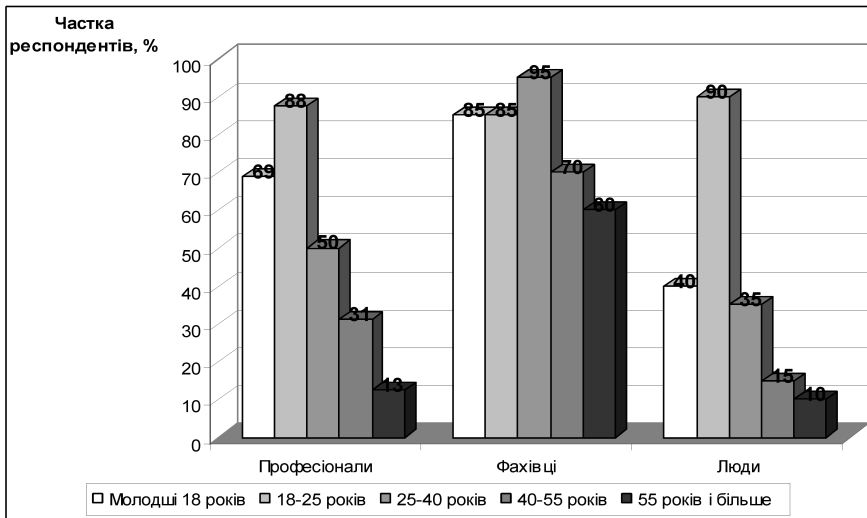

Рис. 3. Розподіл відповідей респондентів на запитання щодо віку постраждалих від торгівлі людьми

Отже, опитування виявило, що серед звичайних громадян існує стереотип, що лише молоді люди можуть потрапити до ситуації торгівлі людьми. Професіонали теж схильні так вважати, що демонструє рис. 3.

На запитання 4 анкети стосовно матеріального становища потерпілих: від ТЛ відповіді респондентів розподілились так:

- 1) Професіонали: «бідні» - 88%, «малозабезпечені» - 56%, «середнього достатку» - 19%, «з достатком вищим за середній» - 0% респондентів;
- 2) Фахівці: «бідні» - 95%, «малозабезпечені» - 95%, «середнього достатку» - 65%, «з достатком вищим за середній» - 45% респондентів;
- 3) Звичайні люди: «бідні» - 80%, «малозабезпечені» - 75%, «середнього достатку» - 0%, «з достатком вищим за середній» - 0% респондентів.

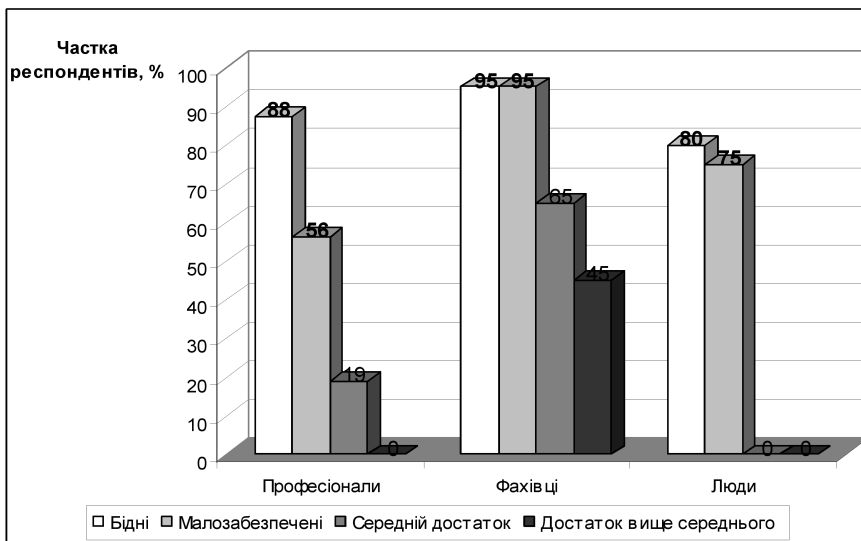

Рис. 4. Розподіл відповідей респондентів на запитання стосовно матеріального становища постраждалих від торгівлі людьми

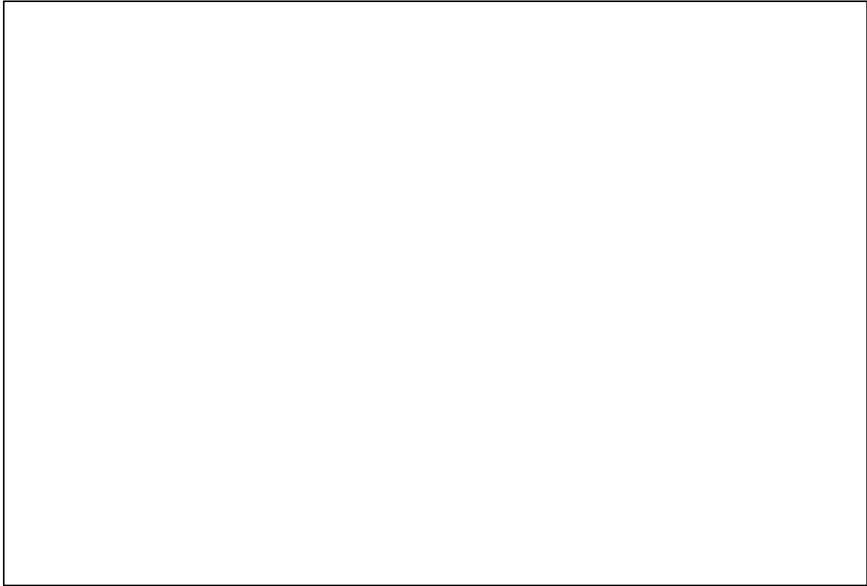
Тобто, на думку звичайних громадян, переважно незаможні та малозабезпечені люди можуть постраждати від торгівлі людьми. Професіонали подекуди сюди відносили також людей із середнім достатком.

На запитання 5 анкети «Постраждали від торгівлі людьми – це люди, яким ...» різні групи опитуваних теж відповіли по-різному:

1) Професіонали: «Не виплачували зарплату» - 63%, «Обмежували пересування» - 50%, «Забрали паспорти» - 63%, «Знущалися, залякували, били» - 88%, «Контролювали» - 50%, «Примушували робити роботу, якою вони не хотіли займатись» - 44%, «Чинили психологічне насильство» - 50% респондентів;

2) Фахівці: «Не виплачували зарплату» - 90%, «Обмежували пересування» - 95%, «Забрали паспорти» - 95%, «Знущалися, залякували, били» - 100%, «Контролювали» - 90%, «Примушували робити роботу, якою вони не хотіли займатись» - 85%, «Чинили психологічне насильство» - 95% респондентів;

3) Звичайні люди: «Не виплачували зарплату» - 50%, «Обмежували пересування» - 30%, «Забрали паспорти» - 45%, «Знущалися, залякували, били» - 70%, «Контролювали» - 35%, «Примушували робити роботу, якою вони не хотіли займатись» - 55%, «Чинили психологічне насильство» - 40% респондентів.

*Рис. 5. Розподіл відповідей респондентів на запитання
«Постраждали від торгівлі людьми – це люди, яким ...»*

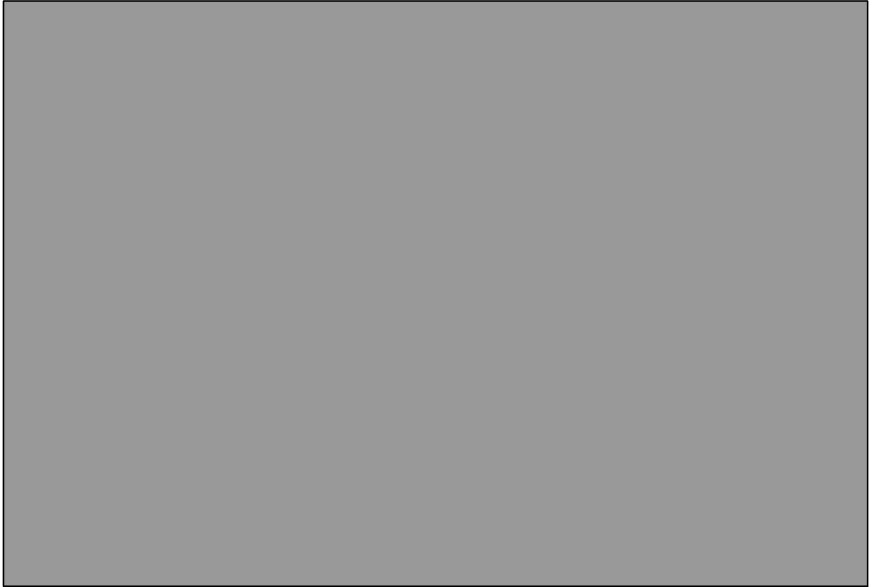
Отже, фахівці вказували більше реальних ознак злочину торгівлі людьми, аніж інші групи респондентів.

Відповіді на запитання 6 анкети «На Вашу думку, які є шляхи вербування постраждалих від торгівлі людьми» респондента надали наступні:

1) Професіонали: «Інтернет» - 69%, «Особистий контакт» - 75%, «Через друзів, знайомих» - 31%, «Оголошення в ЗМІ» - 63%, «Оголошення «на стовпі»» - 38%, «Шлюбна агенція» - 56%, «Інше» - 0% респондентів;

2) Фахівці: «Інтернет» - 95%, «Особистий контакт» - 90%, «Через друзів, знайомих» - 85%, «Оголошення в ЗМІ» - 90%, «Оголошення «на стовпі»» - 90%, «Шлюбна агенція» - 90%, «Інше» - 20% респондентів;

3) Звичайні люди: «Інтернет» - 55%, «Особистий контакт» - 30%, «Через друзів, знайомих» - 45%, «Оголошення в ЗМІ» - 35%, «Оголошення «на стовпі»» - 45%, «Шлюбна агенція» - 25%, «Інше» - 0% респондентів.

*Рис. 6. Розподіл відповідей респондентів на запитання
«На Вашу думку, які є шляхи вербування постраждалих від торгівлі людьми?»*

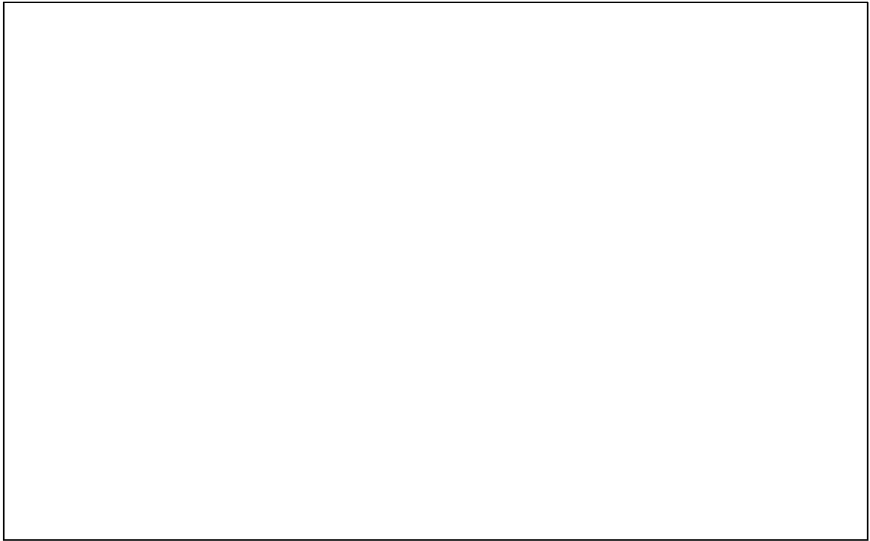
Тобто, саме фахівці вказали найбільш повно всі можливі канали вербування, при цьому додали ще й свої, які не були вказані в анкеті.

На запитання 7 «Які, на Вашу думку, основні причини торгівлі людьми?» респонденти відповіли так:

1) Професіонали: «Нелегальна міграція» - 50%, «Працевлаштування за кордоном» - 44%, «Борги» - 50%, «Викрадення людей» - 38%, «Шлюби з іноземцями» - 44%, «Нелегальне працевлаштування в Україні» - 13%, «Продаж з боку родичів та друзів» - 25%, «Інше» - 19% респондентів;

2) Фахівці: «Нелегальна міграція» - 90%, «Працевлаштування за кордоном» - 50%, «Борги» - 75%, «Викрадення людей» - 60%, «Шлюби з іноземцями» - 55%, «Нелегальне працевлаштування в Україні» - 75%, «Продаж з боку родичів та друзів» - 65%, «Економічні» - 65%, «Інше» - 50% респондентів;

3) Звичайні люди: «Нелегальна міграція» - 35%, «Працевлаштування за кордоном» - 35%, «Борги» - 60%, «Викрадення людей» - 35%, «Шлюби з іноземцями» - 40%, «Нелегальне працевлаштування в Україні» - 15%, «Продаж з боку родичів та друзів» - 25%, «Економічні» - 65% респондентів.

*Рис. 7. Розподіл відповідей респондентів на запитання
«Які, на Вашу думку, основні причини торгівлі людьми?»*

Отже, фахівці та звичайні люди з незначними відмінностями вказали меншу кількість причин торгівлі людьми на відміну від фахівців.

Відповіді на запитання 8 анкети «Як Ви вважаєте, чи можуть постраждалі ідентифікувати себе як жертву торгівлі людьми самостійно?» респонденти відповіли так:

1) Професіонали: «Так» - 25%, «Ні» - 56%, «Не знаю» - 6%, «Не завжди» - 13% респондентів;

2) Фахівці: «Так» - 0%, «Ні» - 30%, «Не знаю» - 0%, «Не завжди» - 70% респондентів;

3) Звичайні люди: «Так» - 40%, «Ні» - 40%, «Не знаю» - 10%, «Не завжди» - 10% респондентів.

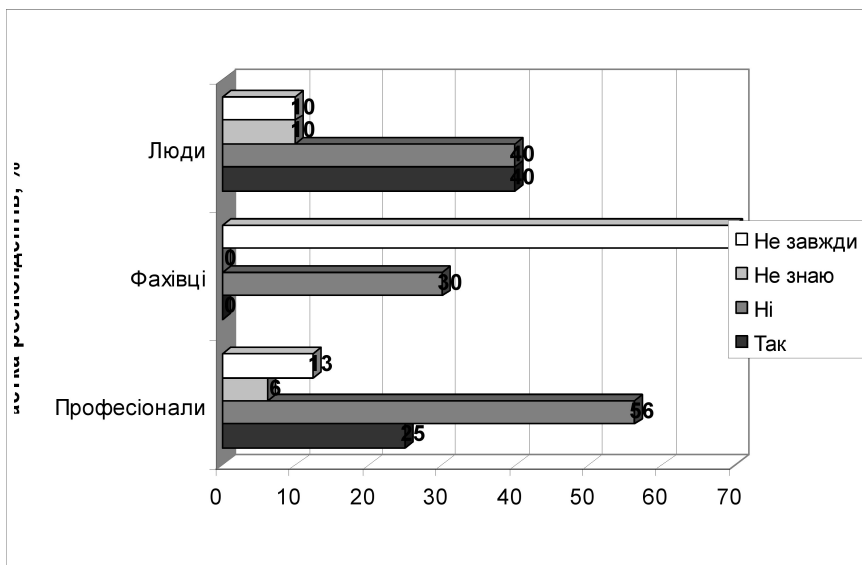

Рис. 8. Розподіл відповідей респондентів на запитання «Як Ви вважаєте, чи можуть постраждалі ідентифікувати себе як жертву торгівлі людьми самостійно?»

Таким чином, фахівці найменше з усіх респондентів вважають, що постраждалі схильні до самоідентифікації.

Запитання 9 анкети було таким: «Як Ви вважаєте, що є основними причинами небажання постраждалих від торгівлі людьми розкривати обставини свого життя?». Було отримано такі відповіді:

1) Професіонали: «Страх перед помстою злочинців» - 63%, «Недовіра до правоохоронних органів» - 63%, «Недовіра до державних структур» - 44%, «Острах «навішування ярликів»» - 38%, «Острах недотримання конфіденційності» - 38%, «Незнання власних прав чи переваг в отриманні соціальних послуг» - 25%, «Нестача кваліфікованих фахівців» - 38%, «Нестача інформації про інституції, що надають допомогу» - 63% респондентів;

2) Фахівці: «Страх перед помстою злочинців» - 80%, «Недовіра до правоохоронних органів» - 85%, «Недовіра до державних структур» - 80%, «Острах «навішування ярликів»» - 90%, «Острах недотримання конфіденційності» - 70%, «Незнання власних прав чи переваг в отриманні соціальних послуг» - 80%, «Нестача кваліфікованих фахівців» - 55%, «Нестача інформації про інституції, що надають допомогу» - 85%, «Інше» - 5% респондентів;

3) Звичайні люди: «Страх перед помстою злочинців» - 60%, «Недовіра до правоохоронних органів» - 50%, «Недовіра до державних структур» - 45%, «Острах «навішування ярликів»» - 35%, «Острах недотримання конфіденційності» - 25%, «Незнання власних прав чи переваг в отриманні соціальних послуг» - 10%, «Нестача кваліфікованих фахівців» - 0%, «Нестача інформації про інституції, що надають допомогу» - 25%, «Інше» - 0% респондентів.

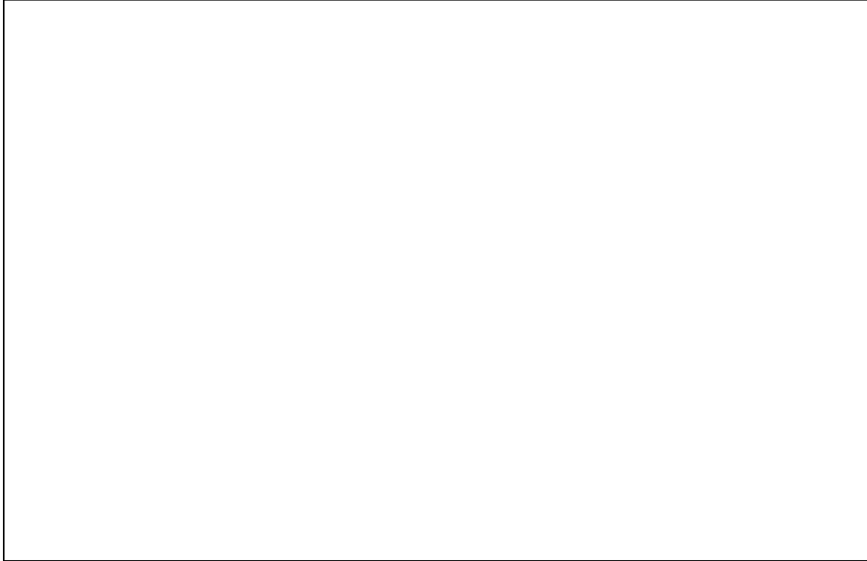

Рис. 9. Розподіл відповідей респондентів на запитання «Як Ви вважаєте, що є основними причинами небажання постраждалих від торгівлі людьми розкривати обставини свого життя?»

Отже, саме фахівці перелічили всі реальні перешкоди постраждалих від торгівлі людьми звертатись по допомогу та їхні проблеми.

На запитання 10 анкети «Які є, на Вашу думку, проблеми у постраждалих від торгівлі людьми?» групи респондентів відповіли наступним чином:

1) Професіонали: «Нервові розлади» - 94%, «Соматичні хвороби» - 38%, «Залежність» - 44%, «Ускладнена комунікація із суспільством» - 44%, «Труднощі працевлаштування» - 44%, «Посттравматичні стресові розлади» - 56%, «Юридичні проблеми» - 38%, «Інше» -6% респондентів;

2) Фахівці: «Нервові розлади» - 100%, «Соматичні хвороби» - 85%, «Залежність» - 95%, «Ускладнена комунікація із суспільством» - 90%,

«Труднощі працевлаштування» - 85%, «Посттравматичні стресові розлади» - 80%, «Юридичні проблеми» - 85% респондентів;

3) Звичайні люди: «Нервові розлади» - 90%, «Соматичні хвороби» - 50%, «Залежність» - 50%, «Ускладнена комунікація із суспільством» - 10%, «Труднощі працевлаштування» - 35%, «Посттравматичні стресові розлади» - 40%, «Юридичні проблеми» - 15% респондентів.

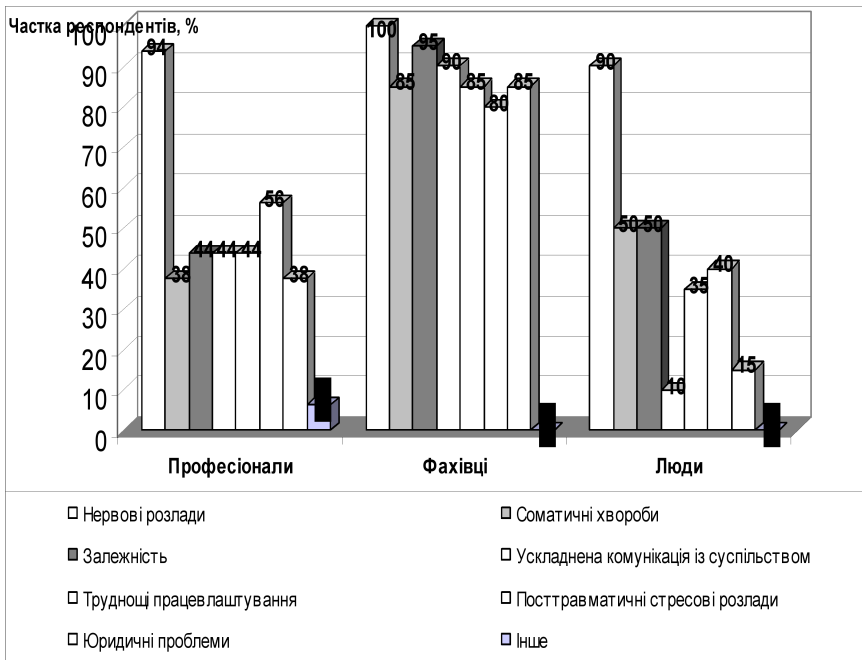

Рис. 10. Розподіл відповідей респондентів на запитання «Які є, на Вашу думку, проблеми у постраждалих від торгівлі людьми?»

Отже, професіонали та звичайні люди переважно акцентують увагу на психічних проблемах постраждалих, проблемах залежностей та соматичних хвороб. Натомість фахівці вказують, що всі ці проблеми рівновагомі і всі одночасно мають місце у постраждалої від торгівлі людьми.

Стосовно запитання 11 анкети «Наслідки для суспільства, які викликають ці проблеми» кожна група опитаних має своє бачення. Так, звичайні громадяни відповіли так: «Поширення хвороб» - 15%, «Розлади в сім'ї» - 20%, «Погіршення здоров'я нації» - 20%, «Жодних» - 15%, «Погіршення комунікацій» - 30%.

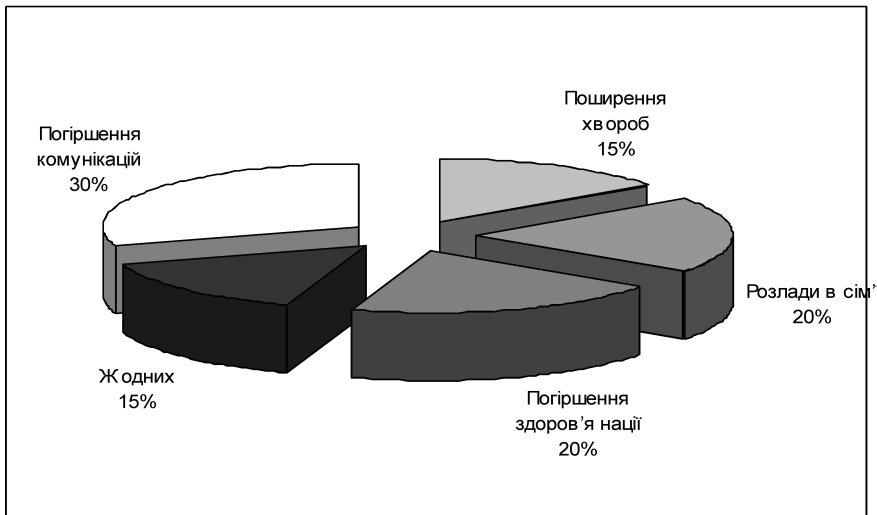

Рис. 11. 1. Розподіл відповідей респондентів на запитання «Які наслідки для суспільства викликають ці проблеми?» (звичайні громадяни)

На відміну від них, фахівці бачать наслідки по-іншому: «Втрата робочої сили» - 15%, «Поширення хвороб» - 45%, «Сирітство» - 15%, «Розлади в сім'ї» - 40%, «Поділ суспільства» - 5%, «Погіршення здоров'я нації» - 40%, «Відтік кваліфікованих фахівців» - 10%, «Ріст злочинності» - 50%, «Бідність» - 5%, «Зростання суспільних витрат» - 15%.

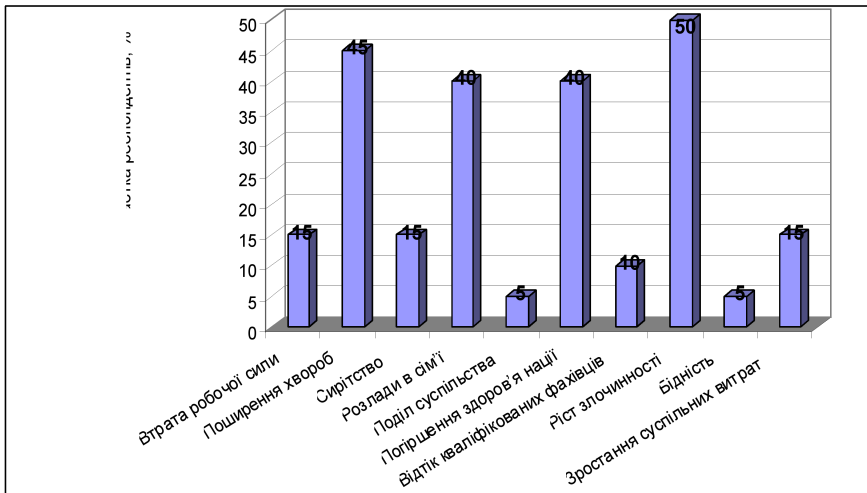

Рис. 11. 2. Розподіл відповідей респондентів на запитання «Які наслідки для суспільства викликають ці проблеми?» (фахівці)

Респонденти-професіонали відповіли на це запитання наступним чином: «Втрата робочої сили» - 25%, «Підрив іміджу країни» - 6%, «Погіршення здоров'я нації» - 50%, «Сирітство» - 13%, «Розлади в сім'ї» - 19%, «Поділ суспільства» - 6%, «Зіпсоване життя жертв» - 6%, «Жодних» - 6%, «Наркотичні залежності» - 6%, «Ріст злочинності» - 6%, «Бідність» - 6%.

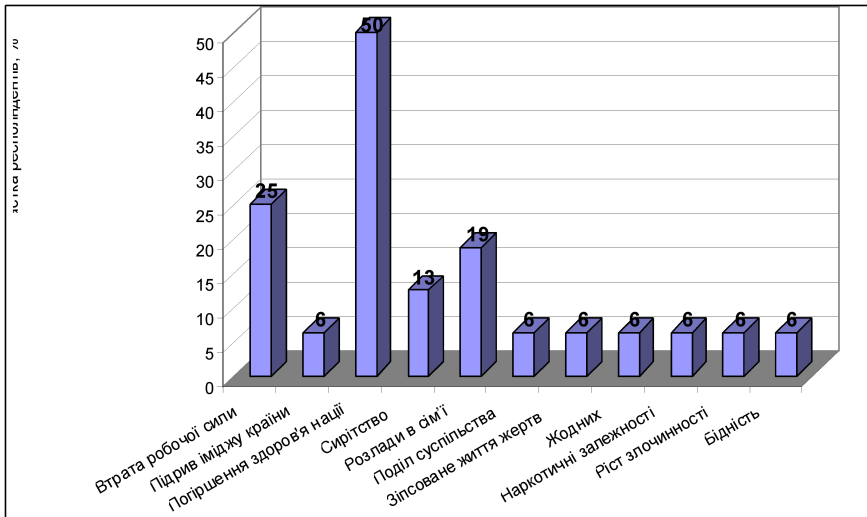

Рис. 11. 3. Розподіл відповідей респондентів на запитання «Які наслідки для суспільства викликають ці проблеми?» (професіонали)

Запитання 12 анкети було таким: «Що на даний час є найважливішим для людини, яка була в ситуації торгівлі людьми (за вагомістю від 1 до 5, де 1 – найважливіше, 5 – найменш важливе)». Варто зазначити, що різні групи респондентів дали різні оцінки пропонованим варіантам відповідей. Так, звичайні люди найвище оцінили потребу у відновленні здоров'я та у грошах, найменш вагомим вони вважають стабільність та безпеку.

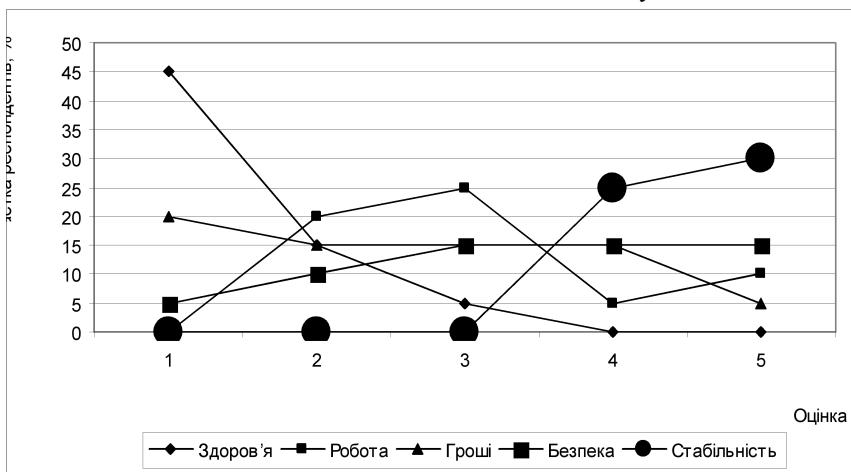

Рис. 12. 1. Розподіл відповідей респондентів на запитання «Що на даний час є найважливішим для людини, яка була в ситуації торгівлі людьми (від 1 до 5, де 1 – найважливіше, 5 – найменш важливе)» (звичайні люди)

Фахівці оцінили по-іншому першочергові потреби постраждалих від торгівлі людьми, вони найвагомішими вважають безпеку та здоров'я, найменш вагомим – стабільність та гроші.

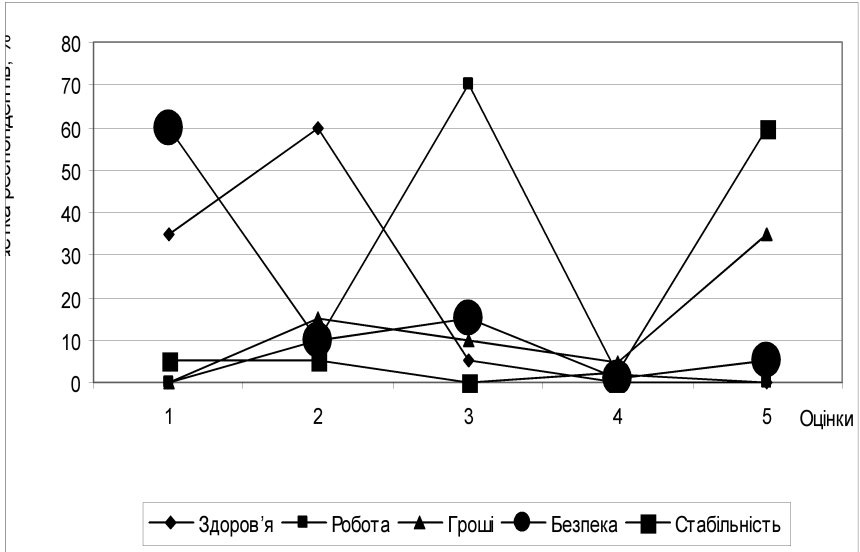

Рис. 12. 2. Розподіл відповідей респондентів на запитання «Що на даний час є найважливішим для людини, яка була в ситуації торгівлі людьми (від 1 до 5, де 1 – найважливіше, 5 – найменш важливе)» (фахівці)

На думку більшості респондентів-професіоналів, найбільш потрібними для постраждалих від торгівлі людьми є здоров'я, найменш вагомими – стабільність, безпеку також розглядають швидше як менш вагому.

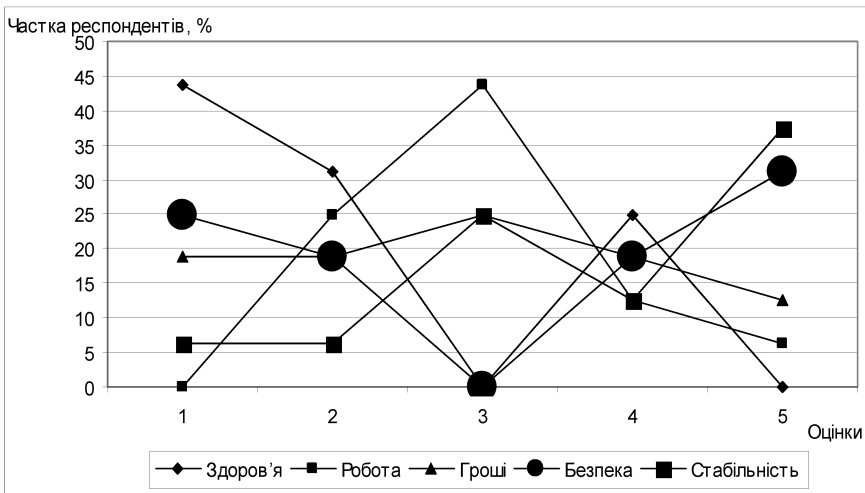

Рис. 12. 3. Розподіл відповідей респондентів на запитання «Що на даний час є найважливішим для людини, яка була в ситуації торгівлі людьми (від 1 до 5, де 1 – найважливіше, 5 – найменш важливе)» (професіонали)

Запитання 13 анкети було наступним: «Якої допомоги, на Вашу думку, найбільше потребують постраждалі від торгівлі людьми?». Відповіді респондентів різних груп були такими:

1) Професіонали: «Фізичної безпеки» - 63%, «Поваги та неупередженого ставлення» - 44%, «Вчасної та кваліфікованої інформації» - 44%, «Медичної, психологічної та матеріальної допомоги» - 81%, «Захист житла» - 19%, «Участі у кримінальному розслідуванні» - 0%, «Отримання компенсації щодо заподіяної шкоди» - 44%, «Інше» - 0% респондентів;

2) Фахівці: «Фізичної безпеки» - 90%, «Поваги та неупередженого ставлення» - 85%, «Вчасної та кваліфікованої інформації» - 85%, «Медичної, психологічної та матеріальної допомоги» - 100%, «Захист житла» - 65%, «Участі у кримінальному розслідуванні» - 65%, «Отримання компенсації щодо заподіяної шкоди» - 70%, «Інше» - 15% респондентів;

3) Звичайні люди: «Фізичної безпеки» - 35%, «Поваги та неупередженого ставлення» - 30%, «Вчасної та кваліфікованої інформації» - 20%, «Медичної, психологічної та матеріальної допомоги» - 70%, «Захист житла» - 10%, «Участі у кримінальному розслідуванні» - 20%, «Отримання компенсації щодо заподіяної шкоди» - 45%, «Інше» - 0% респондентів.

Рис. 13. Розподіл відповідей респондентів на запитання «Якої допомоги, на Вашу думку, найбільше потребують постраждалі від торгівлі людьми?»

Отже, більшість професіоналів наголошують на першочерговій необхідності надати медичну, матеріальну та психологічну допомогу постраждалим, а також створити безпечні умови перебування. Звичайні люди вважають, що потрібно насамперед надати медичну, матеріальну та психологічну допомогу постраждалим, а також забезпечити отримання компенсації. Професіонали вважають, що необхідно всі проблеми вирішувати комплексно, навівши ще й інші потреби постраждалих.

На запитання 14 анкети «Хто може надати необхідну допомогу постраждалим від торгівлі людьми?» респонденти відповідали таким чином:

1) Професіонали: «Державні структури» - 56%, «Громадські організації» - 69%, «Релігійні організації» - 44%, «Міжнародні організації» - 56%, «Інше» - 25% респондентів;

2) Фахівці: «Державні структури» - 95%, «Громадські організації» - 95%, «Релігійні організації» - 75%, «Міжнародні організації» - 90%, «Інше» - 100% респондентів;

3) Звичайні люди: «Державні структури» - 35%, «Громадські організації» - 30%, «Релігійні організації» - 20%, «Міжнародні організації» - 70%, «Інше» - 10% респондентів.

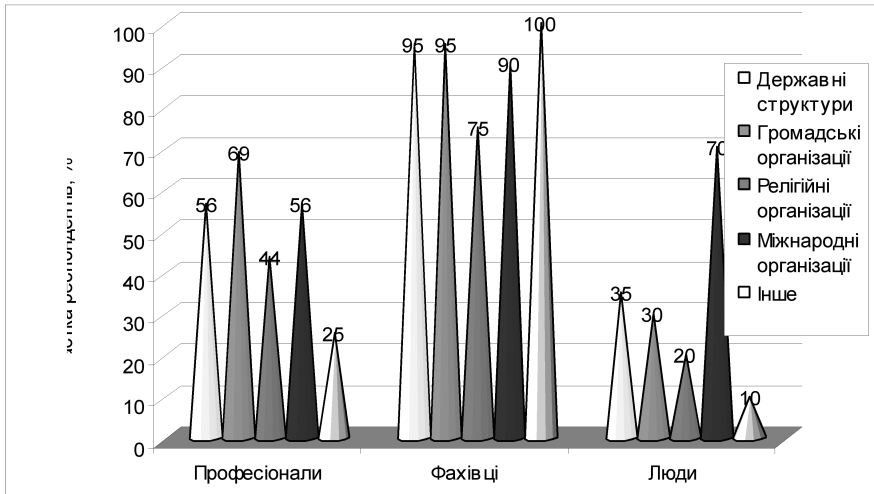

Рис. 14. Розподіл відповідей респондентів на запитання «Хто може надати необхідну допомогу постраждалим від торгівлі людьми?»

Отже, звичайні люди не надто довіряють національним державним органам та громадським організаціям, але вважають, що допомогти постраждалим від торгівлі людьми можуть міжнародні організації. Респонденти-фахівці високо оцінюють потенціал всіх структур у наданні допомоги постраждалим, половина респондентів-фахівців приблизно нарівні вважають, що всі перелічені інституції можуть допомогти постраждалим.

Запитання 15 анкети було сформульовано так: «З якими суспільними міфами щодо постраждалих Вам доводилось стикатись?».

Відповіді опитуваних розподілились так:

1) Професіонали:

«Постраждалі самі винні у тому, що сталося, вони знали, на що погоджувались» - 88%,

«Дівчата/жінки розуміли, що вони будуть надавати сексуальні послуги» - 81%,

«З ситуації торгівлі людьми можна вийти самостійно, варто лише захотіти» - 25%,

«Чоловік не може бути постраждалим, я якщо він опинився в такій ситуації, то він просто «слабак»» - 38%,

«Люди часто брешуть про те, що вони пережили, насправді вони хочуть лише отримати допомогу» - 56% респондентів;

2) Фахівці:

«Постраждали самі винні у тому, що сталося, вони знали, на що погоджувались» - 100%,

«Дівчата/жінки розуміли, що вони будуть надавати сексуальні послуги» - 95%,

«З ситуації торгівлі людьми можна вийти самостійно, варто лише захотіти» - 90%,

«Чоловік не може бути постраждалим, я якщо він опинився в такій ситуації, то він просто «слабак»» - 95%,

«Люди часто брешуть про те, що вони пережили, насправді вони хочуть лише отримати допомогу» - 75% респондентів;

3) Звичайні люди:

«Постраждали самі винні у тому, що сталося, вони знали, на що погоджувались» - 70%,

«Дівчата/жінки розуміли, що вони будуть надавати сексуальні послуги» - 65%,

«З ситуації торгівлі людьми можна вийти самостійно, варто лише захотіти» - 20%,

«Чоловік не може бути постраждалим, я якщо він опинився в такій ситуації, то він просто «слабак»» - 20%,

«Люди часто брешуть про те, що вони пережили, насправді вони хочуть лише отримати допомогу» - 30% респондентів;

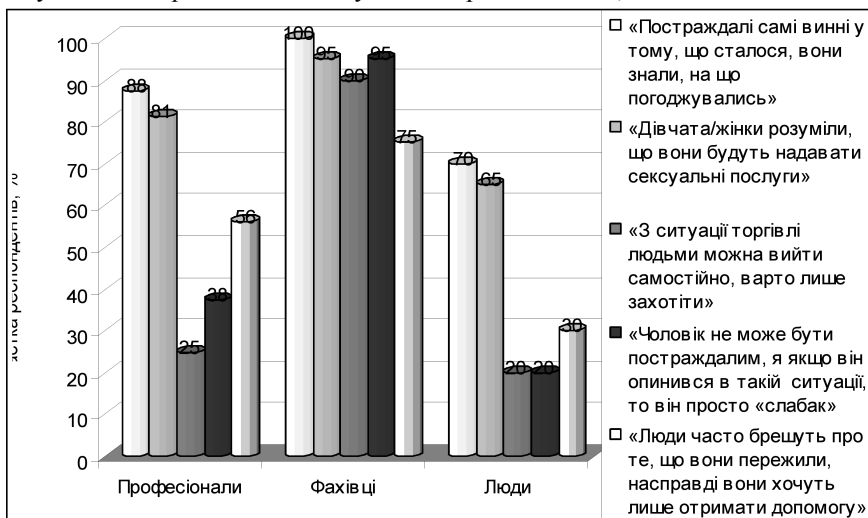

Рис. 15. Розподіл відповідей респондентів на запитання «З якими суспільними міфами щодо постраждалих Вам доводилось стикатись?»

Таким чином, звичайним людям більшість міфів, з якими стикались фахівці та професіонали, були маловідомі. Разом з тим, викликає занепокоєння той факт, що міфи, які стосуються чоловіків-постраждалих, також були маловідомими і для професіоналів.

На запитання 16 анкети «Які джерела інформації про проблему торгівлі людьми?» респонденти відповіли так:

1) Професіонали: «Телебачення» - 88%, «Радіо» - 56%, «Друковані видання» - 44%, «Інтернет» - 50%, «Розповіді людей» - 38%, «Розповіді знайомих, які були в такій ситуації» - 25%, «Інше» - 6% респондентів;

2) Фахівці: «Телебачення» - 90%, «Радіо» - 85%, «Друковані видання» - 90%, «Інтернет» - 95%, «Розповіді людей» - 90%, «Розповіді знайомих, які були в такій ситуації» - 70%, «Інше» - 10% респондентів;

3) Звичайні люди: «Телебачення» - 70%, «Радіо» - 45%, «Друковані видання» - 35%, «Інтернет» - 50%, «Розповіді людей» - 40%, «Розповіді знайомих, які були в такій ситуації» - 30%, «Інше» - 0% респондентів.

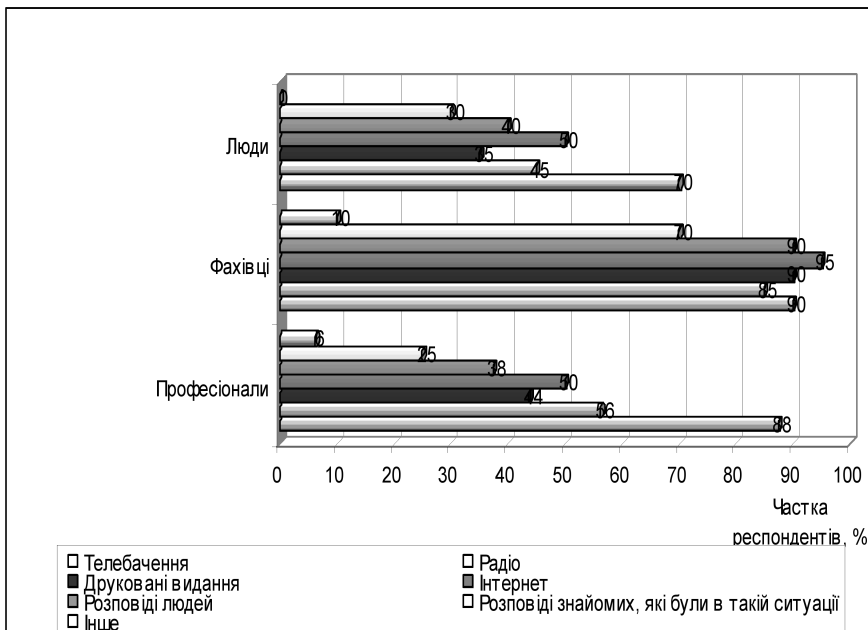

Рис. 16. Розподіл відповідей респондентів на запитання «Які джерела інформації про проблему торгівлі людьми?»

Отже, фахівці та професіонали приблизно нарівні вказали найбільш поширені канали інформації про проблему торгівлі людьми.

Профіль респондентів. Всі респонденти були обрані із трьох груп: звичайні люди, професіонали, фахівці. Серед звичайних людей були 25% - робітники, 15% - домогосподарки; 5% - продавці, 5% - доярки, 15% - безробітні, 15% - студенти, 5% - держслужбовці, 5% - учні, 10% - підприємці.

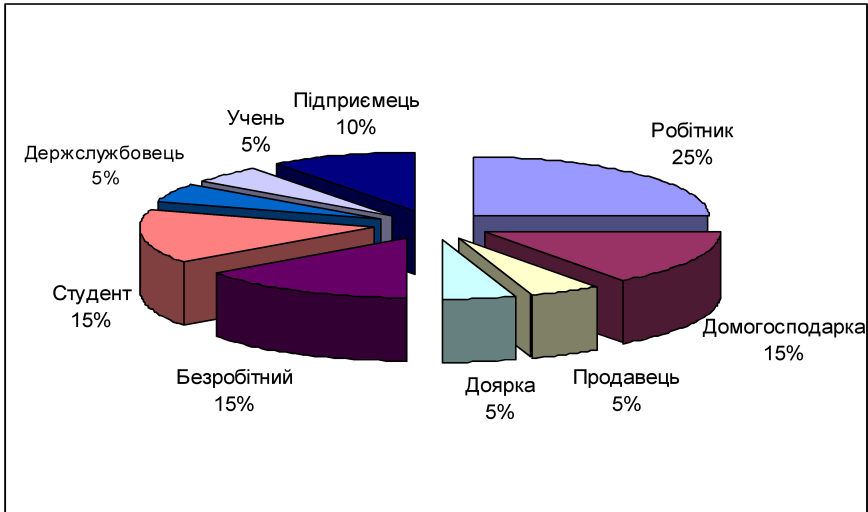

Рис. 17.1. Профіль респондентів: звичайні люди

Фахівці-респонденти представляли такі сфери діяльності: соціальна робота - 40%, ЗМІ - 5%, охорона здоров'я - 15%, юриспруденція - 10%, держслужба - 10%, освіта і наука - 10%, правоохоронні органи - 10%, релігія - 5%.

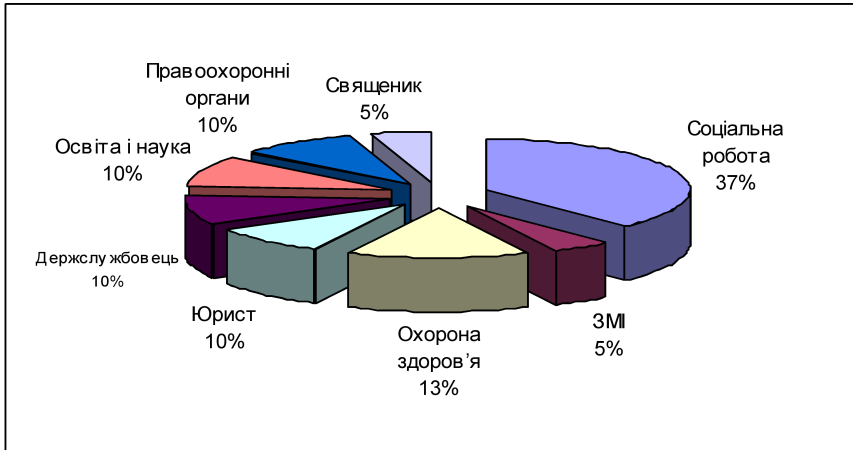

Рис. 17.2. Профіль респондентів: фахівці

Профіль респондентів-професіоналів наступний: соціальна робота - 19%, ЗМІ - 13%, охорона здоров'я - 19%, юриспруденція - 6%, держслужба і політика - 19%, освіта і наука - 19%, культура - 6%.

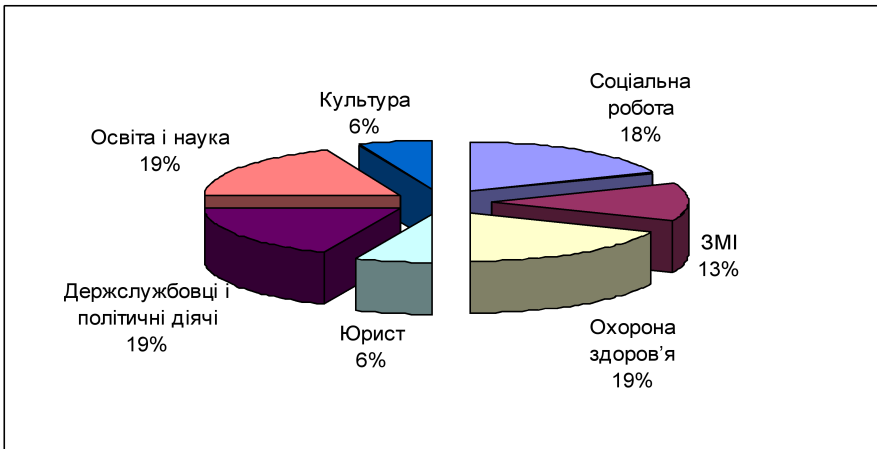

Рис. 17.3. Профіль респондентів: професіонали

Проведене дослідження виявило наступне:

– всі групи опитуваних дуже добре ознайомлені із проблемою торгівлі людьми;

– пересічні громадяни не сприймають дітей та чоловіків як потенційних постраждалих від торгівлі людьми, що є негативним моментом. Разом з тим викликає занепокоєння, що респонденти-професіонали теж недостатньо розглядають ці ж групи як такі, що можуть потрапити до ситуації торгівлі людьми;

– серед звичайних громадян існує стереотип, що лише молоді люди можуть потрапити до ситуації торгівлі людьми. Професіонали теж схильні так вважати;

– на думку звичайних громадян, переважно незаможні та малозабезпечені люди можуть постраждати від торгівлі людьми. Професіонали подекуди сюди відносили також людей із середнім достатком;

– фахівці вказували більше реальних ознак злочину торгівлі людьми, аніж інші групи респондентів;

– фахівці вказали найбільш повно всі можливі канали вербування, при цьому додали ще й свої, які не були вказані в анкеті;

– фахівці та звичайні люди з незначними відмінностями вказали меншу кількість причин торгівлі людьми на відміну від фахівців;

– фахівці найменше з усіх респондентів вважають, що постраждали здатні до самоідентифікації;

– саме фахівці перелічили всі реальні перешкоди постраждалих від торгівлі людьми звертатись по допомогу та їхні проблеми;

– професіонали та звичайні люди переважно акцентують увагу на психічних проблемах постраждалих, проблемах залежностей та соматичних хвороб. Натомість фахівці вказують, що всі ці проблеми рівновагом і всі одночасно мають місце у постраждалої від торгівлі людьми;

– стосовно запитання наслідків для суспільства, які викликають ці проблеми кожна група опитаних має своє бачення. Звичайні громадяни акцентують на особистісних наслідках та погіршення здоров'я нації, фахівці та професіонали – на масштабних віддалених соціально-економічних змінах у суспільстві;

– різні групи респондентів по-різному також оцінили потребу постраждалих у різних благах. Так, звичайні люди найвище оцінили потребу у відновленні здоров'я та у грошах, найменш вагомим вони вважають стабільність та безпеку; на думку більшості респондентів-професіоналів, найбільш потрібними для постраждалих від торгівлі людьми є здоров'я, найменш вагомими – стабільність, безпеку також розглядають швидше як менш вагому; фахівці найвагомішими вважають безпеку та здоров'я, найменш вагомим – стабільність та гроші;

– більшість професіоналів наголошують на першочерговій необхідності надати медичну, матеріальну та психологічну допомогу

постраждалим, а також створити безпечні умови перебування. Звичайні люди вважають, що потрібно насамперед надати медичну, матеріальну та психологічну допомогу постраждалим, а також забезпечити отримання компенсації. Професіонали вважають, що необхідно всі проблеми вирішувати комплексно, навівши ще й інші потреби постраждалих;

- звичайні люди не надто довіряють національним державним органам та громадським організаціям, але вважають, що допомогти постраждалим від торгівлі людьми можуть міжнародні організації. Респонденти-фахівці високо оцінюють потенціал всіх структур у наданні допомоги постраждалим, половина респондентів-фахівців приблизно нарівні вважають, що всі перелічені інституції можуть допомогти постраждалим;

- звичайним людям більшість міфів, з якими стикались фахівці та професіонали, були маловідомі. Разом з тим, викликає занепокоєння той факт, що міфи, які стосуються чоловіків-постраждалих, також були маловідомими і для професіоналів;

- фахівці та професіонали приблизно нарівні вказали найбільш поширені канали інформації про проблему торгівлі людьми.

Таким чином, проведене дослідження виявило, що в більшості питань фахівці, тобто, спеціалісти, які безпосередньо контактують із постраждалими від торгівлі людьми, продемонстрували більшу обізнаність із проблемою торгівлі людьми, наводили набагато більше додаткових варіантів, обґрунтовували відповіді. Отже, саме ця група є цільовою групою для соціальних журналістів.

1. Зілгалов, В. Торгівля людьми в Україні зростає – представник МОМ [Електронний ресурс] / В. Зілгалов // Радіо Свобода, 20.06.2013. – Режим доступу : <http://www.radiosvoboda.org/articleprintview/25023343.html>.

2. Україна стала лідером по рівню торгівлі людьми – МОМ [Електронний ресурс] // Корреспондент.net, 17.02.2013. – Режим доступу : <http://korrespondent.net/ukraine/events/1503421-ukraina-stala-liderom-porovnyu-torgovli-lyudmi-mom>.

3. Human trafficking in the EU. European Union. 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/infographics/thb/thb_a4_en.pdf.